

45. Vara bungu ribināšana un sociālā ekoloģija. Ceturtā, pēdējā, eseja

Uz Zemes karo jau ilgāku laiku. Kārtējais Pasaules karš jau sen rīb pilnā sparā. Trešais Pasaules karš sākās pirms vairākiem gadu desmitiem un turpina rībēt arī pašlaik.

Rietumos tādu viedokli izplata daudzi globālo sociālo problēmu analītiķi. Viņu viedokļi apvienojās III Pasaules kara atsevišķā interpretācijas stratēģijā. Tā ir visvecākā interpretācijas stratēģija. Tā eksistēja jau pirms 2014.gada vasaras, kad kļuva populārs diskurss par III Pasaules kara straujo tuvošanos un radās vairākas citas relatīvi patstāvīgas interpretācijas stratēģijas (par tām skat. iepriekšējās esejās).

Visvecākajā interpretācijas stratēģijā III Pasaules karš ir dzīves realitāte, bet nevis dzīves iespējamība, kā tas ir jaunākajos analītiskajos risinājumos. Visvecākajā interpretācijas stratēģijā mēs visi dzīvojam III Pasaules kara apstākļos. Mūsu ikdiena ir kara laika ikdiena, un katrs mūsu dzīves notikums ir jāvērtē III Pasaules kara kontekstā.

Saprotams, nebūt nav viegli piekrist šādai pieejai. Tiem cilvēkiem, kuri dzīvo, pieņemsim, Latvijā, tāda pieeja izklausās idiotiska un absurda. Pie mums nekur nav redzama ne militārā tehnika, ne karavīri. Ne visai svaigas un pavisam ne svaigas nemūsdienīgas un, visticamākais, citās valstīs XX gadsimtā norakstītas kara automašīnas ar neapbruņotiem puisiem armijas formas tērpā var sastapt tikai Ādažu poligona apkārtnē. Kā zināms, mūsu militāristu vadoņu un mūsu militāristu vadoņu mīļāko galvenā nodarbošanās ir pupuķu skaitīšana un militārās situācijas izvērtēšana Centrālāfrikas Republikā. Pie mums nav dzirdama ne tanku dārdēšana, ne reaktīvo iznīcinātāju gaudošana, kā tas bija padomju gados. Iespējams, pie mums nemaz nav tanku un reaktīvo iznīcinātāju.

Tā vien šķiet, ka pēcpadomju Latvijā ir smieklīgi runāt par dzīvi III Pasaules kara apstākļos. Pie mums karš ir tikai medijos, kinoteātros un internetā. Pie mums ir uzaugusi paaudze, kuras vīriešu dzimtes lielākā daļa nemaz nav redzējusi dzīvu automātu un ložmetēju, dzīvu lielgabalu un tanku, dzīvu reaktīvo iznīcinātāju un bumbvedēju, kā arī nav fiziski spējīga pilnā kaujas ekipējumā panest automātu vai rokas ložmetēju. No mūsu puisiem lielākā daļa nav derīga dienestam armijā. Laiku pa laikam medijos atklājās ļoti drūma statistika. Puišu ķermeņi un galvas ir derīgas vienīgi tetovējumiem un pīrsingam. Starp garīgo infantilismu un fizisko infantilismu vienmēr un visur pastāv paralēlas sakarības. Pie mums tās atspoguļojās mediju tekstuālajā (garīgā satura) informācijā un vizuālajā (ārējā izskata) informācijā par mūsu jaunākās paaudzes darbību, uzvedību un komunikāciju. Tas ir redzams uz ielas, kā arī augstskolu klientu aprindās.

Taču lieta nav tik vienkārša. Minētā pieeja par III Pasaules karu nebūt nav idiotiska un absurda. Pie tam ne priekš visiem Latvijas iedzīvotājiem minētā pieeja ir idiotiska un absurda. Gluži pretēji. Daudzi mūsu vīrieši atbalstīs minēto pieeju un pret to izturēsies ar dziļu izpratni. Labi ir zināms, ka Latvijā ir samērā daudz cilvēku, kuriem III Pasaules karš ir viņu dzīves realitāte. Samērā daudzi no mūsu vīriešiem jau gadu desmitiem piedalās tajā III Pasaules karā, par kuru teoretizē visvecākās interpretācijas stratēģijas autori. Nevienam nav noslēpums, ka pēcpadomju periodā Latvijas iedzīvotāji karoja un pašlaik karo tajos karos, kas ir bijuši un pašlaik plosās uz planētas. Tagad, piemēram, Latvijas iedzīvotāji karo Ukrainā. Karadarbība Ukrainā arī ietilpst III Pasaules karā. Turklāt mūsu III Pasaules kara dalībnieki dalās divās daļās. Vienā daļā ir tie, kuri skaitās „mūsējie”, jo viņi karo mūsu saimnieku interesēs. Otrā daļā ir tie, kuri neskaitās „mūsējie”, jo viņi nekaro mūsu saimnieku interesēs, bet karo mūsu saimnieku ienaidnieku interesēs. Pirmo daļu slavējam, bet otro daļu vajājam ar Drošības policijas resursiem.

III Pasaules kara visvecākās interpretācijas stratēģijas loģika ir loģiska. Tā balstās uz atziņu, ka kara veids var vēsturiski mainīties. Karš ir kultūras elements. Bet kultūra mainās. Kultūrā nekas nestāv uz vietas. Kultūras elementi atrodas nemitīgā transformācijas procesā. Tas attiecas arī uz karu. Naivi būtu cerēt uz kara nemainību. Karošanas formāts mainās reizē ar pārējām izmaiņām kultūrā. Visefektīvāk mainās reizē ar izmaiņām tehnikas attīstībā, kas parasti operatīvi atsaucās uz kara mašīnu modernizāciju. Tradicionāli zinātniski tehniskās inovācijas vispirms nonāk militārā resora rīcībā un tikai vēlāk tiek dota iespēja tās izmantot „mierlaika” preču ražotājiem.

Atceramies, mūsu dārgais internets arī vispirms nonāca militāristu rokās. Internets faktiski tika radīts priekš ASV armijas. Tas attiecas arī uz kibernetiku, haosa teoriju un vēl daudz ko citu.

Vienprātīgs ir viedoklis par III Pasaules kara sākumu. III Pasaules karš sākās tūlīt pēc II Pasaules kara. Tiek uzskatīts, ka t.s. aukstais karš patiesībā ir III Pasaules karš. Tas risinās starp planētas galvenajiem spēka poliem ASV un PSRS (vēlāk – Krieviju) par ietekmi uz Zemes. Karš sastāv no lokālajiem bruņotajiem konfliktiem planētas dažādās vietās. Lokālo bruņoto konfliktu dziļākais iegansts ir cīņa starp abiem spēka poliem par ietekmi attiecīgajā teritorijā. Visjaunākajā laikā III Pasaules kara arsenālā ir vadāmā haosa tehnoloģijas, vajadzīgo ietekmi panākot bez bruņotiem konfliktiem.

Vienprātīgs viedoklis ir par III Pasaules karu kā jaunu kara veidu. Arī šajā jomā viss ir saprotams. III Pasaules karš nav pozicionālais karš. Tādi bija I un II Pasaules karš. Pozicionālā karā visu izšķir frontes līnija. Tās vienā pusē pozīcijas ieņem viens karaspēks, bet otrā pusē pozīcijas ieņem otrs karaspēks.

Abos pirmajos Pasaules karos Latvijas teritorijā bija tipisks pozicionālais karš. Piemēram, I Pasaules karā gandrīz gadu frontes līnija bija Daugava. Tās kreisajā krastā bija Vācijas armijas pozīcijas, bet labajā krastā bija Krievijas armijas pozīcijas. Daugava kļuva par sava veida likteņupi, kurai lielisku daiļdarbu veltīja Rainis (poēmu „Daugava. Sērdeņu dziesma”: „Saule mūsu māte/ Daugav’ sāpju aukle”).

II Pasaules karā latviešu tautas vēsturē bēdīgi slavena frontes līnija bija t.s. Kurzemes katlā. Padomju karaspēks jau tuvojās Reihstāgam un Hitlers 30.aprīlī bija miris, taču Kurzemē ielenktie fīrera karakalpi nedomāja padoties. Turklāt bezjēdzīgo kauju laikā frontes līnijas abās pusēs bija dzirdami kliegieni vienā valodā. Mēs zinām, kādā valodā. Zinām, ka tā nebija vācu vai krievu valoda.

III Pasaules kara teorētiskajā vēsturē un militāri praktiskajā vēsturē jauns posms sākās 1991.gadā. Tolaik kļuva redzams, ka pozicionālais karš ir pagātnes parādība. Radās stingra pārliecība par kara jauna veida evolūciju. Formējās tāds kara veids, kuram irniecīga kopība ar abiem iepriekšējiem Pasaules kariem. Kopīgs ir vienīgi mērķis uzvarēt pretinieku. Taču, lai uzvarētu, pretinieka iznīcināšana nav obligāta, kā tas bija agrāk. Pretinieku var uzvarēt arī bez tā fiziskās iznīcināšanas. Pie tam, lai uzvarētu pretinieku, ar to nav nepieciešams tiešais kontakts, - nav nepieciešama kauja vienam ar otru.

Jaunu ēru kara filosofijā un teorijā, kara terminoloģijā un modelēšanā, kara taktikā un stratēģijā, kara resursu nomenklatūrā un kara resursu funkcionēšanā, un vēl daudz citos militārajos aspektos 1991.gadā iezvanīja Kuveitas atbrīvošana no Irakas okupācijas. Runa ir par slaveno operāciju „Tuksneša vētra”. To saskaņā ar ANO rīkojumu veica 34 valstu koalīcija ASV bruņoto spēku vadībā.

Operācijas sagatavošana un realizācijas analīze faktiski iezvanīja ASV militāri intelektuālā potenciāla triumfu. Pateicoties talantīgu amerikāņu pulkvežu un ģenerāļu radošajam ieguldījumam, „kara kultūra” sasniedza jaunu attīstības pakāpi. Saprotams, sajūsma par „jauno attīstības pakāpi” ir nevietā. Vienalga karš paliek karš, un karš vienmēr būs visdrausmīgākais elements cilvēku kultūrā. Tomēr, lasot publikai pieejamos tekstus par kara zinātniskajām novitātēm, nevar neizjust apbrīnu un cieņu par amerikāņu militāro domātāju intelektuālo spēku un oriģinālajiem risinājumiem.

Pēc 1991.gada radikāli izmainījās interpretācijas stratēģija par III Pasaules karu. „Tuksneša vētra” un turpmākās operācijas (t.s. lokālie kari un „oranžās revolūcijas”) pilnā mērā apstiprināja globālo sociālo problēmu analītiķu pieeju jautājumā par kara jauna veida rašanos. Viņu hipotētiskā koncepcija par III Pasaules karu ieguva reālus argumentus. Tos nebija iespējams ignorēt un apšaubīt. Kardinālās izmaiņas „kara kultūrā” bija acīmredzamas.

Un atkal nākas norādīt par jaunas ēras iezvanīšanu. Pēc 1991.gada jauna ēra sākās arī diskursā par III Pasaules karu. Karošanas novitātes ieintriģēja daudzus zinātniekus pievērsties analītiskajai tematikai par III Pasaules karu. Minētā tematika ieviesās akadēmiskajā vidē – universitātēs, zinātniskajās iestādēs. Atziņa, ka dzīvojam III Pasaules kara laikā, vairs nelikās idiotiska un absurda. Šī atziņa vairs nelikās odiozs hipotētisks pieņēmums.

Neapšaubāmi, planētas iedzīvotāju attieksme joprojām ir dažāda. Viens ir III Pasaules karu vērot TV un internetā. Pavisam kaut kas cits ir atrasties reālās karadarbības zonā.

Domājams, III Pasaules kara esamību vismazāk apšaubā tie cilvēki, kuriem karošana ir kļuvusi dzīves veids un kuri pēc viena lokālā kara dodas karot uz citu lokālo karu. Uz planētas ir radusies atsevišķa subkultūra. To var dēvēt par III Pasaules kara subkultūru. To veido cilvēki, kuriem karošana ir dzīves pamats – vienīgā nodarbošanās un finansu ienākumu avots. Tie ir cilvēki, kuri vairs nevar iedomāties savu dzīvi bez karošanas. Karošana ir viņu dzīves jēga, un tā nav vienota ar kaut kādu ideālu (nacionālo, politisko, reliģisko) aizstāvēšanu. Šie cilvēki karo, jo viņi neko citu neprot darīt un diemžēl vairs nav spējīgi neko citu darīt. Viņu mentalitāte ir mūžīgā karotāja mentalitāte.

Kā lasām medijos, daudzām valstīm (varbūt arī Latvijai) šie cilvēki tagad sagādā jaunu sociālo problēmu. Proti, problēma ir viņu mūžīgā karotāja mentalitāte, jo nav prognozējama tādu cilvēku uzvedība pēc atgriešanās mājās no kārtējā kara.

Izveidojusies ir dīvaina situācija: sabiedrība baidās uzņemt savā vidē III Pasaules kara dalībniekus. Tā tas nebija pēc I un II Pasaules kara. Piemēram, pēc II Pasaules kara amerikāņu bijušajiem karavīriem tika radītas ļoti patīkamas privilēģijas studijām universitātē.

Jaunā kara veida teorētiskajā izklāstā dominē tāds jēdziens kā tīkla karš (*Netwar*). III Pasaules karu visbiežāk sauc par tīkla karu.

Protams, tā ir metafora, izmantojot vārda „tīkls” asociatīvās perspektīvas. Asociāciju centrā ir tīkls kā sistēma, kas sastāv no līdzvērtīgiem (hierarhiski nepakārtotiem) komponentiem. No tā tiek atvasinātas citas asociācijas: karošana kā sistēmiskā darbība; ienaidnieks kā sistēma; militārā operācija kā sistēma; lokālo karu tīkls kā sistēma, kas pārklāj visu planētu.

Tīkla kara koncepcijā (*Netcentric Warfare*) novatorisks ir tas, ka karošanas „virtuvē” tiek iekļauts ne tikai militārais potenciāls (armija), bet arī politiskais, ekonomiskais, informatīvais, diplomātiskais, ideoloģiskais potenciāls. Šī oriģinālā savijuma klātbūtne nesen ir veicinājusi jaunu terminu izdomāšanu: hibrīdais karš, informācijas karš, bezkontakta karš, asimetriskais karš.

Minētā hibrīdā potenciāla respektēšana attiecas gan uz saviem spēkiem, gan uz pretinieka spēkiem. Lakoniski sakot, jauns ir tas, ka militārā tehnoloģija tiek savīta vienā tīklā ar civilajām materiālajām un humanitārajām tehnoloģijām (politisko, ekonomisko, informatīvo, diplomātisko, ideoloģisko potenciālu). Tādējādi kara jaunā paradigma balstās ne tikai uz militārajām specifiskajām zināšanām, bet aktīvi izmanto arī filosofijas, kulturoloģijas, socioloģijas, politoloģijas, etnoloģijas, antropoloģijas, etnopsiholoģijas zināšanas. Tas lieliski sasaucās ar mūsdienu kultūrā izplatīto starpdisciplināro pieeju. Atkal ir jāslavē amerikāņi. Viņi teicami prot izmantot starpdisciplināro pieeju, pateicoties savai intelektuālajai atvērtībai un nebirokrātiskajai darba organizācijai.

Starpdisciplināro pieeju stimulē III Pasaules kara galvenais mērķis - cīņa starp spēka poliem par ietekmi uz planētas. Pēc PSRS sabrukuma uz planētas palika tikai viens spēka pols – ASV. Taču III Pasaules karš turpinājās un arī pašlaik turpinās. Karš ir vajadzīgs ASV, lai nodrošinātu savu kundzību uz planētas. Tas, pirmkārt.

Otrkārt, karš turpinās tāpēc, ka ASV (Rietumu) „klasiskais” pretinieks Krievija nav sakauts. Krievija nevēlās atsacīties no savas valsts nacionālās suverenitātes, kā to pricēģi ir izdarījušas gandrīz visas Eiropas valstis.

Treškārt, karš turpinās, lai traucētu Ķīnas attīstību – pasaules aziātiskā modeļa izveidošanos. ASV analītiķi neslēpj, ka amerikāņiem vislielākās briesmas ir Krievijas savienība ar Ķīnu un Vāciju. Tāda savienība nozīmē ASV hegemonijas beigas.

Ceturtkārt, karš turpinās tāpēc, ka tas ir vajadzīgs ASV, lai izvairītos no finansiālās, rūpnieciskās un demogrāfiskās katastrofas. ASV valsts parāds ir 17 triljoni. ASV vairs nav rūpnieciskās ražošanas valsts. ASV nacionālajā kopproduktā 80% sniedz pakalpojumu ekonomika. ASV 2050.gadā „krāsainie” iedzīvotāji būs vairākumā. Konflikts ir neizbēgams. „Baltie” būs pensionāri, kurus vajadzēs apgādāt nēģeriem un latīņamerikāņiem.

Piektkārt, karš turpinās, jo ir ieguvis jaunu ļoti būtisku pavērsienu. Par to 2014.gada vasarā parūpējās organizācija „Islama valsts”, piesakot karu Rietumu civilizācijas izplatītajai dažāda rakstura netaisnībai (balstoties uz netaisnības traktējumu Korānā). Šajā ideoloģiski jaunā tipa cīņā jau dedzīgi iesaistījušies cilvēki no 80 valstīm (piem., ASV, Lielbritānijas, Kanādas, Francijas, Vācijas, Krievijas). Skaidrs, ka „Islama valsts” arī iezvana kaut ko agrāk nepiedzīvotu cilvēces pagātnē. Visticamākais, runa ir par demogrāfiskās pārejas sekām – civilizāciju konfliktu.

III Pasaules karš (tīkla karš) turpinās nepārtraukti, jo ASV vēlas visus – draugus, neitrālās valstis, ienaidniekus - turēt nemitīgā saspringtībā. ASV nekaunās izmantot devīzi „Mana ienaidnieka ienaidnieks – mans draugs”, vajadzības gadījumā savās interesēs izkalpinot kā tarānu gan radikālā islama fanātiķus, gan neonacisma viepļus. Uzdevums nav sakaut tiešā veidā (fiziskā iznīcināšana ir tikai neliels fragments tīkla karā), bet uzturēt pastāvīgu kontroli un panākt vietējās elites (sabiedrības) bezierunu paklausību.

To var izdarīt dažādā ceļā. Piemēram, sagraujot izglītības sistēmu, zinātnei, iracionalizējot sabiedrisko apziņu, reliģijas vietā nostiprinot maģiju, atbalstot melīgus masu informācijas līdzekļus, organizējot „maidas”. Respektīvi, tiek degradēti pretinieka kultūras sistēmiskā tīkla visjūtīgākie elementi, nepieļaujot to enerģijas pasionāro kāpumu un galu galā panākot kultūras entropiju – pāreju uz zemāku stāvokli (primitīvismu, barbarismu, sociāli politisko apātiskumu, bezidejiskumu, amorālismu, pseidointelektuālismu, iracionālismu).

Tīkla karā pats galvenais ir noskaidrot pretinieka tīkla kodu, ko sastāda attiecīgās kultūras sistēmas vitāli visjūtīgākie elementi. Ja ir precīzi izzināts vajadzīgais tīkla kods, tad pārējais (kultūras reālā degradēšana), kā sakām, ir tehnisks jautājums.